

Regina Siemak, Krystyna Okpisz

Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej

Sprawozdanie z pobytu w ramach programu ERASMUS w Vilniaus Universiteto Biblioteka (23.05. – 27.05.2011)

Uniwersytet Wileński należy do najstarszych uczelni w Europie Wschodniej. Za rok powstania uczelni uznaje się 1579, gdy król Stefan Batory zreformował istniejące od 1569 r. kolegium jezuickie, zamieniając je w pełnowymiarowy uniwersytet o nazwie Academia et Universitas Vilmensis Societatis Jesu, zrównany w prawach z Akademią Krakowską. Teren Uniwersytetu Wileńskiego kształtował się w ciągu kilku stuleci, dlatego są tu zarówno budynki gotyckie i renesansowe jak też barokowe i klasycystyczne. Na zespół budynków składa się kilkadziesiąt obiektów, rozmieszczonych wokół 12 dziedzińców, połączonych przejściami i bramami. Nadano im współczesne nazwy, upamiętniające głównie postaci związane zarówno z Uniwersytetem Wileńskim, jak i kultura litewską. Na Dziedzińcu Wielkim na ich cześć odsłonięte zostały tablice pamiątkowe. Obecnie na uniwersytecie jest 12 wydziałów, na których studiuje około 23 tys. studentów. W historycznych gmachach uczelni mieści się zarówno administracja uczelni jak również mieszczą się trzy wydziały – historii, filologii i filozofii. Działa tu również biblioteka, która została założona w 1570 roku. Obecnie biblioteka zatrudnia około 200 osób. Czynione są wszelkie starania, aby stworzyć dobrą atmosferę wśród pracowników wszystkich oddziałów oraz przyjazny klimat dla obsługi czytelników.

Nasz pobyt w ramach programu ERASMUS trwał od 23 do 27 maja 2011 roku. W czasie pobytu miałyśmy okazję poznać zarówno Uniwersytet Wileński, Wilno i okolice, a przede wszystkim Bibliotekę Uniwersytetu Wileńskiego jej strukturę organizacyjną, pracę poszczególnych oddziałów, zobaczyć wiele cennych zbiorów jak również poznać zadania poszczególnych oddziałów biblioteki.

Pierwszym punktem programu były odwiedziny w **Centrum Informacji Naukowej**, które zajmuje się gromadzeniem oraz systematyzacją informacji na temat prac w dziedzinie wykorzystania technologii informacyjnych podczas studiów i w pracy naukowej na uniwersytetach na terenie Litwy i za granicą. W oparciu o zebrane informacje, organizowane są projekty naukowe Uniwersytetu Wileńskiego.

Następnie dowiedziałyśmy się co należy do zadań **Działu Informacji Elektronicznej**. Pracownicy tego działu tworzą wirtualną przestrzeń Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego. Zajmują się prenumeratą i administracją komercyjnych baz danych, koordynacją i nadzorem nad siecią komputerową Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, przygotowaniem publikacji naukowych Uniwersytetu Wileńskiego, dysertacji, streszczeń, przeglądów baz danych, wykorzystywaniem ich podczas procesu habilitacji, przedstawianiem i rozpowszechnianiem

interaktywnych źródeł informacji, organizacją szkoleń informacyjnych dla studentów i pracowników Uniwersytetu Wileńskiego.

Kolejny dział to: **Dział Komunikacji i Informacji** do zadań, którego należy: utrzymywanie kontaktów z państwowymi i pozarządowymi organizacjami, instytucjami zbierającymi i rozpowszechniającymi informacje publiczne oraz przedstawianie w. wym. informacji na temat działalności biblioteki, stały nadzór nad działalnością biblioteki, organizacja akcji, konferencji prasowych i innych wydarzeń, koordynacja publikacji materiałów informacyjnych na temat biblioteki, przeprowadzanie ankiet na terenie biblioteki oraz analiza ich wyników, organizacja publicznych, edukacyjnych i kulturalnych projektów oraz ich koordynacja, organizacja systemu podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez personel biblioteki, koordynacja bibliotecznego systemu komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej, organizacja wycieczek historycznych po Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego i zespole budynków uniwersyteckich oraz troska o wizerunek biblioteki.

W kolejnym dniu zapoznaliśmy się z **Działem Eksploatacji**, który zajmuje się nadzorem nad pracą systemów inżynierskich (mikroklimat, usuwanie kurzu), troszczy się o narzędzia pracy pracowników biblioteki, inwentaryzacją, koordynacją działań logistycznych, transportu książek, periodyków pomiędzy biblioteką główną, a wydawnictwami, księgarniami, wydziałami, przeprowadzaniem wśród pracowników corocznego szkolenia w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, przeprowadzaniem inwentaryzacji majątku biblioteki, zapewnianiem porządku i bezpieczeństwa na terenie biblioteki oraz inną działalnością gospodarczą.

Do zadań **Centrum Usług Informacyjnych** należy: gromadzenie literatury naukowej, informacyjnej, pięknej, zgodnie z polityką gromadzenia zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, uzupełnianie i redakcja katalogu elektronicznego, tworzenie bazy danych publikacji naukowych Uniwersytetu Wileńskiego oraz selekcja i nabywanie komercyjnych baz danych, zapewnienie dostępu do informacji dla użytkowników, odpowiedzialność za obsługę użytkowników w czytelnich i wypożyczalni.

Natomiast zadania **Działu Zarządzania Zasobami Informacyjnymi** to: tworzenie zasobów informacyjnych Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, zgodnych z programami studiów, kierunkiem badań naukowych, potrzebami środowiska akademickiego, spełnianie funkcji bibliotek nałożonych przez ustawę, organizacja publicznych konkursów prenumeratorskich, uzupełnianie i redakcja katalogu elektronicznego Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, współpraca z litewskimi i zagranicznymi bibliotekami akademickimi oraz instytucjami naukowymi, porządkowanie kolekcji Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego.

Kolejny dział to: **Dział Obsługi Użytkowników**. Jego zadania to: obsługa i konsultacje z użytkownikami, udzielanie odpowiedzi na pytania, rejestracja odwiedzających bibliotekę, wypożyczanie pozycji z magazynu oraz otwartego księgozbioru, prowadzenie ewidencji odwiedzających bibliotekę oraz wydanych im materiałów, nadzór nad działalnością wypożyczalni międzybibliotecznej, nadzór nad zbiorami należącymi do poszczególnych czytelni, nadzór, ocena i korygowanie procesu automatycznej obsługi użytkowników oraz jakości świadczonych usług, zapewnianie usług informacyjnych niepełnosprawnym

użytkownikom w Centrum Kompetencyjnym *Odiséjas*, organizacja wystaw tematycznych oraz nowych wydawnictw w czytelnich.

Kolejny duży dział to: **Centrum Dziedzictwa Naukowego i Kulturowego**, do obowiązków którego należy wykonywanie funkcji archiwizacyjnej, ochrona, badania i aktualizacja druków, pism i dzieł sztuki, zbieranie i ochrona materiałów oraz odpowiedzialność za ich transport z magazynu do użytkownika, zapewnianie prezentacji materiałów społeczeństwu: organizacja wystaw, przygotowywanie ich katalogów, kuratela nad działalnością Pracowni Grafiki, Muzeum Adama Mickiewicza i Muzeum Nauki, przygotowywanie retrospektywnych wydawnictw bibliograficznych, organizacja konsultacji bibliograficznych, restauracja, konserwacja, dezynfekcja druków, rękopisów, i dzieł sztuki znajdujących się w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego.

Zadania **Działu Magazynowania Publikacji** to: dostarczanie nowych pozycji do księgozbioru biblioteki, odpowiedzialność za transport materiałów z magazynów do użytkownika i odwrotnie, selekcja niepotrzebnych i nieaktualnych pozycji, selekcja i przekazywanie do introligatorów zniszczonych pozycji, odpowiedzialność za bezpieczeństwo zbiorów.

Dział Starodruków i Zbiorów Rzadkich zajmuje się ochroną i aktualizacją zgromadzonego dziedzictwa, zapewnianiem informacji użytkownikom na temat rzadkich zbiorów, przygotowywaniem katalogów zbiorów, tworzeniem katalogu elektronicznego zbiorów rzadkich, organizacją wystaw zbiorów, przygotowywaniem do druku ich katalogów, prowadzeniem działalności badawczej, przygotowywaniem referatów na konferencje naukowe, przygotowywaniem artykułów i publikacji na różne tematy związane z historią, kulturą książek i piśmiennictwa.

Zadania **Działu Rękopisów** to: ochrona osobistych zbiorów naukowców Uniwersytetu Wileńskiego, uzupełnianie historycznych zbiorów o nowe pozycje, obsługa użytkowników, konsultacje, udzielanie odpowiedzi na zadane pytania, przyjmowanie zamówień na kopie oraz ich wydawanie, badania i opis rękopisów, uzupełnianie katalogu biblioteki o opisy rękopisów, aktualizacja zgromadzonego dziedzictwa naukowego i kulturowego, przygotowywanie wystąpień na potrzeby konferencji naukowych i seminariów, przygotowywanie artykułów i dokumentów do publikacji, dostarczanie materiałów dla wystaw organizowanych w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego w innych bibliotekach i muzeach, uczestnictwo w projektach bibliotecznych i międzynarodowych, zapewnianie obsługi zbiorów rękopiśmienniczych.

Kolejny dział to **Dział Organizacji Ekspozycji i Zbiorów Muzealnych**. Jego zadania: aktualizacja zgromadzonego w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego dziedzictwa kulturowego i naukowego, organizacja, koordynacja imprez, wystaw poświęconych znanym osobom i szczególnym jubileuszom, troska o ochronę eksponowanych materiałów, restaurację, retrokonwersję eksponatów, informowanie użytkowników o wystawach, udzielanie odpowiedzi na pytania zadane pisemnie, ustnie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej, koordynacja działalności Pracowni Grafiki i Muzeów Nauki i Adama Mickiewicza.

Pracownia Grafiki zajmuje się zbieraniem prac graficznych, ekslibrisów, rysunków autorstwa litewskich i zagranicznych twórców, uzupełnianiem zbiorów starej grafiki,

opisywaniem i badaniem dzieł, organizacją czasowych wystaw zgromadzonych w pracowni dzieł, obsługą użytkowników oraz ochroną dzieł sztuki.

Muzeum Nauki i jego zadania: ochrona, klasyfikacja, opis zgromadzonych eksponatów, obsługa zwiedzających (wejście przez kościół św. Janów), uzupełnianie katalogu zbiorów muzealnych, przygotowywanie wystaw oraz im poświęconych katalogów, publikacja informacji prasowych dotyczących zagadnień historii muzealnictwa i uniwersytetu. Pracownicy Muzeum Adama Mickiewicza zajmują się zbieraniem, systematyzowaniem, ochroną materiałów związanych z życiem i twórczością Adama Mickiewicza.

Jest jeszcze **Dział Przygotowania Zasobów Bibliograficznych**, który przygotowuje „Publikacje litewskich periodyków“, uzupełnia bazy danych dotyczącej historii Uniwersytetu Wileńskiego, przygotowuje bibliografię osób związanych z Uniwersytetem Wileńskim.

Pracownia Cyfrowa i jej zadania: tworzenie strategii digitalizacji dziedzictwa kulturowego Uniwersytetu Wileńskiego, tworzenie archiwum cyfrowego kolekcji biblioteki, zapewnianie i aktualizacja danych zgromadzonych w kolekcji biblioteki oraz ułatwianie użytkownikom zdalnego dostępu do nich, przygotowywanie strategii cyfrowego rozpowszechniania dziedzictwa kulturowego, wykonywanie usług związanych z digitalizacją rzadkich i wartościowych zbiorów zgromadzonych w bibliotece, uczestnictwo w narodowych i międzynarodowych projektach związanych z digitalizacją.

Ostatni punkt programu to **Dział Restauracji Książki** z poniższymi zadaniami: dezynfekcja, konserwacja, restauracja zbiorów znajdujących się w magazynach Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego tj. rękopisów, fotografii, rycin, litografii, planów, druków, map, albumów, starych, rzadkich okładek książek, realizacja programu prewencyjnej ochrony dokumentów, introligatorstwo, organizacja wystaw na tematy związane z restauracją książki, konsultacje w sprawach związanych z restauracją i introligatorstwem, przyjmowanie stażystów.

W czasie naszego pobytu zobaczyliśmy również makietę nowego budynku biblioteki. Nowa biblioteka powstaje w miasteczku akademickim na obrzeżach Wilna. Zostaną do niej przeniesione zbiory z nauk ścisłych. Mogliśmy naocznie przekonać się jak wygląda stan prac na koniec maja.

Zakończenie budowy, realizowanej w ramach projektu finansowanego w dużej mierze przez Unię Europejską, planowane jest na koniec 2012 roku.

Zapoznaliśmy się nie tylko z pracą biblioteki, ale po godzinach pracy zorganizowano nam szereg wycieczek np. wycieczkę do Trok, Belmonto (pięknego ośrodka znajdującego się na obrzeżach Wilna). Również intensywnie same zwiedzałyśmy Wilno, bo jak to mówił nasz wileński „Anioł Stróż” – czyli cudowna opiekunka z ramienia biblioteki Danute Kazlauskiene, „odpoczywać będziemy w domu”. Dzięki takiej motywacji zwiedziłyśmy Cmentarz na Rossie, „doczepiając się do polskiej wycieczki”, których są tam miliony, zwiedziłyśmy chyba wszystkie kościoły, Zamek Górny i Dolny, Katedrę i Górę Trzech Krzyży (a właściwie musiałyśmy), ponieważ następnego dnia Pani Danuta nas egzaminowała☺ z każdego popołudnia.

Pobyt w Wilnie był dla nas niezwykle interesujący i satysfakcjonujący, miałyśmy okazję zapoznać się i bezpośrednio zetknąć (a nawet dotknąć) ze starodrukami, rękopisami, inkunabułami, cymeliami i innymi cennymi historycznymi zbiorami, również w języku polskim Zapoznaliśmy się z ciekawymi metodami konserwacji, oprawy i digitalizacji

zbiorów. Dodatkowym doświadczeniem dla nas było zapoznanie się z działalnością biblioteki uniwersyteckiej zdecydowanie innej niż politechniczna.

Pomimo tego, że Wilno to państwo postkomunistyczne uważamy, że zarówno Litwa, Wilno i Biblioteka Uniwersytecka nie mają się czego wstydzić. Można powiedzieć, że jest to prawdziwy poziom europejski. Jesteśmy pod wielkim wrażeniem tego co udało im się dokonać w tak krótkim czasie i co jest widoczne na każdym kroku. Są równorzędnym partnerem bibliotek europejskich mimo wciąż niewystarczających funduszy. Jesteśmy mile zaskoczone.

Jednym zdaniem możemy powiedzieć: LITWA, WILNO są SUPER.

Bardziej szczegółowe informacje na temat naszego pobytu w ramach programu ERASMUS są zawarte w naszej prezentacji.